

## ऑप्टिक्सपेक्षा वेगवान

केंद्राने लसीखरेदी दार आणि सर्वोत्तम म्हणून काम केले पाहिजे आणि राज्यांना वितरण सोडले पाहिजे

लस कंपन्यांना राज्ये आणि खासगी रुग्णालयांशी करार करण्याची परवानगी देण्याच्या केंद्राच्या 'उदार' धोरणाला मर्यादित फळ मिळाले आहे. १८-४४ वर्षांच्या वयोगटात मोठ्या प्रमाणात लसी दिल्या जात असल्या, तरी आंतरराष्ट्रीय लस कंपन्यांशी करार करण्याचा राज्यांचा प्रयत्न निष्फळ झाला आहे. सर्व प्रौढांसाठी लसीकरण सुरू असूनही, एप्रिलमध्ये देण्यात आलेल्या 7.7 कोटी डोसच्या तुलनेत मे मध्ये - सुमारे सहा कोटी - कमी डोस दिले गेले. आरोग्य मंत्रालयाने म्हटले आहे की मे मध्ये जवळजवळ ८ कोटी डोस उपलब्ध होते (राज्यांशी अपव्यय आणि साठा मोजणे) आणि केंद्र, राज्ये आणि खासगी रुग्णालयांसाठी जूनमध्ये १२ कोटी उपलब्ध असतील. आतापर्यंत २२ कोटीहून अधिक डोस देण्यात आले आहेत. लसीकरणासंदर्भात राज्यांमध्ये आणि राज्यांमध्ये मोठ्या प्रमाणात परिवर्तनशीलता आहे. याच संदर्भात राज्याचे मुख्यमंत्री आता पक्ष विभागांना कात्री लावत केंद्राला लसींचा एकमेव खरेदीदार बनण्याची मागणी करत आहेत. सर्वोच्च न्यायालयानेही सध्याच्या व्यवस्थेबद्दल असंतोष व्यक्त केला आहे ज्यामुळे राज्ये एकमेकांच्या स्पर्धेत आहेत आणि लस पुरवठ्यासाठी जवळजवळ दुसऱ्या या प्रतिस्पर्धीप्रमाणे केंद्र. केंद्राने असा अंदाज मांडण्याचा प्रयत्न केला आहे की, राज्यांकडून आलेल्या कोलाहलामुळेच लसींचा एकमेव खरेदीदार होण्यापासून दूर राहणे भाग पडले, परंतु या कॅलेंडर वर्षी जनतेची मागणी उन्मत्त होणार नाही आणि सिरम इन्स्टिट्यूट ऑफ इंडिया आणि भारत बायोटेकचे उत्पादन भारतासाठी पुरेसे ठरेल, ही केंद्राची चुकीची गणना होती.

सीओव्हीएएक्ससारख्या आंतरराष्ट्रीय व्यवस्थेचा आधार भारत आफ्रिका आणि जगभरातील अनेक देशांना लस विकास सुविधा नसलेला मोठा पुरवठादार आहे. आता सरकारने सीरम इन्स्टिट्यूट ऑफ इंडियाला त्याच्या पुरवठा वचनबद्धतेचा आदर करण्यापासून रोखले आहे, त्यामुळे आंतरराष्ट्रीय पुरवठादार मोठ्या पुरवठ्याच्या भारताच्या मागणीवर विश्वास ठेवतील की नाही हे अस्पष्ट आहे. धोरणातील अनिश्चिततेमुळे अल्पकालीन लसींचा पुरवठा वाढविण्यासाठी आतुर वाटणाऱ्या भारताच्या वाटाघाटींची मध्यस्थीही कमकुवत झाली आहे. शिवाय लसी हा सर्वाधिक मागणी असलेला माल आहे, हे लक्षात घेता, दिवसाच्या इतक्या उशिरा भारताला प्राधान्य दिले जाण्याची शक्यता नाही. ऑगस्टपर्यंत भारत बायोटेक आणि एसआयआयकडून वाढीव आणि महत्त्वपूर्ण पुरवठ्याचा आशावाद आहे. या टप्प्यावर असे दिसते की, केंद्राकडे आपल्या देशांतर्गत पुरवठादारांच्या उत्पादनात वाढ होण्याची वाट पाहण्याव्यतिरिक्त काही पर्याय आहेत. खरेदीसाठी संसाधने ही अडचण नसली तरी नजीकच्या भविष्यात परदेशातून वाढीव पुरवठा होण्याची शक्यता नाही. तथापि, लसीचे वितरण कसे करावे हे ठरविण्यात त्यांना अधिक बोलण्याची राज्यांची मुख्य मागणी लक्षात घेतली पाहिजे. केंद्र या प्रक्रियेचे मॉनिटर आणि सल्लागार असू शकते; आणि जर तो एकमेव खरेदीदार बनला, तर तो पारदर्शक वितरण धोरण स्पष्ट करू शकतो. परंतु ऑप्टिक्सपेक्षा जलद प्रशासनाला प्राधान्य दिले पाहिजे.